

Практика
Великої Палати
Верховного Суду

Рішення у 2021 році

Справи, розглянуті з підстав існування виключної правової проблеми

Реквізити рішення

Постанова ВП ВС
від 1 червня 2021
року у справі
№ 910/12876/19

Висновок

Сторони не можуть врегулювати свої відносини (визначити взаємні права та обов'язки) у договорі у спосіб, який суперечить чинному публічному порядку, порушує положення Конституції України, не відповідає загальним засадам цивільного законодавства, передбаченим статтею 3 Цивільного кодексу України, які обмежують свободу договору (справедливість, добросовісність, розумність).

Суд наділений повноваженнями перевіряти обраний сторонами договору спосіб врегулювати свої відносини на предмет відповідності Конституції України

Реквізити рішення

Постанова ВП ВС
від 25 червня 2021
року у справі
№ 916/2813/18

Висновок

Спир про визнання недійсним укладеного одним з подружжя без згоди іншого з подружжя договору щодо розпорядження часткою в статутному капіталі юридичної особи підлягає розгляду в порядку господарського судочинства.

Розпорядження часткою в статутному капіталі приватного підприємства, яка є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя, здійснюється за взаємною згодою, наявність якої презюмується при укладенні договорів одним з подружжя.

Можливість визнання недійсним договору щодо розпорядження майном, яке перебуває в спільній власності, залежить від встановлення недобросовісності третьої особи – контрагента за таким договором

Постанова ВП ВС від
25 травня 2021 року у
справі
№ 910/11027/18

Перебіг позовної давності у спорах за позовами Фонду гарантування вкладів фізичних осіб до пов'язаних з банком осіб, які є посадовими особами органів управління банку, про стягнення шкоди, завданої банку, в порядку частини п'ятої статті 52 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» починається з моменту затвердження виконавчою дирекцією Фонду акта формування ліквідаційної маси.

Якщо банку заподіяно шкоди не шляхом вчинення окремо визначених дій (бездіяльності), які мали наслідком знищення або пошкодження конкретної речі, втрату конкретних доходів чи подібні наслідки, а шляхом недотримання вимог законодавства, невжиття своєчасних заходів для запобігання настанню неплатоспроможності банку тощо, що призвело до зниження чистих активів банку, порушення нормативів, зокрема ліквідності та втрати банком стану платоспроможності, то розмір шкоди, завданої банку, оцінюється розміром недостатності майна банку для задоволення вимог усіх кредиторів, якщо не доведений більший розмір шкоди

Справи, розглянуті з підстав необхідності відступу від висновків Верховного Суду України

Реквізити рішення

Постанова ВП ВС від 8 червня 2021 року у справі № 662/397/15-ц

Висновок

В разі пред'явлення позову про стягнення коштів за договорами банківського вкладу, у тому числі відсотків та інфляційних втрат, які не були повернуті вкладнику внаслідок злочину (кримінального правопорушення), вчиненого службовими особами банку, застосуванню до спірних правовідносин між вкладником та банком підлягають норми цивільного законодавства, які регулюють договірні (статті 625, 1058-1060 ЦК України), а не деліктні зобов'язання (статті 1172, 1192 ЦК України), оскільки вчинення працівниками банку злочину (кримінального правопорушення) із заволодіння внесеними на депозит коштами не впливає на договірні правовідносини вкладника і банку, не спростовує їх існування та не припиняє їх

Справи, розглянуті з підстав необхідності відступу від висловленої раніше позиції Верховного Суду

Реквізити рішення

Постанова ВП ВС
від 1 червня 2021
року у справі №
910/2388/20

Висновок

Велика Палата Верховного Суду відступила від висловленої позиції Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду щодо цивільної юрисдикції спору у справі про визнання недійсним договору відчуження частки в статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю, визначивши, що такий спір підлягає розгляду в порядку господарського судочинства.

Продаж учасником товариства з обмеженою відповідальністю частки з порушенням переважного права іншого учасника (учасників) товариства не зумовлює недійсність відповідного правочину. Наслідком такого порушення є право учасника (учасників) вимагати в судовому порядку переведення на нього (на них) прав та обов'язків покупця частки

Реквізити рішення

Постанова ВП ВС
від 8 червня 2021
року у справі
№ 906/1336/19

Висновок

Момент набуття права на частку в статутному капіталі (права власності) та момент набуття права з частки (права участі в господарському товаристві) різняться та можуть не збігатися в часі. Укладення правочину з відчуження частки в статутному капіталі є правовою підставою набуття права на частку (права власності на частку), а тому момент набуття права на частку може визначатися умовами такого правочину. Водночас моментом переходу корпоративних прав із частки в статутному капіталі, яка була передана іншій особі, є юридичний факт реєстрації в державному реєстрі зміни складу учасників за актом приймання-передачі, наданим однією із сторін (за законодавством, яке діє після набрання чинності Законом України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю»)

Постанова від 15
червня 2021 року у
справі
№ 922/2416/17

Виключення відомостей про право іпотеки з відповідного Державного реєстру, зокрема, на підставі судового рішення не впливає на чинність іпотеки. Тому скасування такого судового рішення, що мало наслідком внесення до Державного реєстру іпотек запису про припинення іпотеки, не відновлює дію останньої, оскільки іпотека зберігає чинність незалежно від відсутності певний час відомостей про неї у відповідному державному реєстрі. Запис про іпотеку не може бути відновлений з моменту вчинення первинного запису, а вчиняється державним реєстратором повторно за наявності для цього підстав, передбачених законом, зокрема договору іпотеки, а також судового рішення про визнання права іпотекодержателя.

Належним способом захисту іпотекодержателя, відомості про право іпотеки якого було виключено з Державного реєстру іпотек і який вважає, що іпотека є і залишилася чинною, є вимога про визнання права іпотекодержателя щодо іпотечного майна. При вирішенні такого спору суд має враховувати наявність / відсутність обставин, які можуть свідчити про недобросовісність набувача майна, придбаного за відсутності в державному реєстрі відомостей про обтяження

Реквізити рішення

Постанова ВП ВС
від 6 липня 2021
року у справі
№ 911/2169/20

Висновок

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду щодо застосування частини третьої статті 23 Закону України «Про прокуратуру», визначивши, що заборона на здійснення прокурором представництва в суді інтересів держави в особі державних компаній, передбачена абзацом третім частини третьої статті 23 Закону, має застосовуватися з урахуванням положень абзацу першого частини третьої цієї статті, який передбачає, що суб'єкт, в особі якого прокурор може звертатись із позовом в інтересах держави, має бути суб'єктом владних повноважень, незалежно від наявності статусу юридичної особи

Реквізити рішення

Постанова ВП ВС
від 29 червня 2021
року у справі №
904/3405/19

Висновок

Велика Палата Верховного Суду відступила від правового висновку Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду щодо переривання перебігу позовної давності, визначивши, що пред'явлення позову, який судом було залишено без розгляду, не перериває перебігу позовної давності.

Велика Палата Верховного Суду відступила від власних правових висновків щодо переривання перебігу позовної давності, визначивши, що перебіг позовної давності переривається в разі пред'явлення особою позову до одного з кількох боржників, а також якщо предметом позову є лише частина вимоги, право на яку має позивач. Після переривання перебіг позовної давності починається заново

Реквізити рішення

Висновок

Постанова ВП ВС
від 29 червня 2021
року у справі №
910/23097/17

Велика Палата Верховного Суду підтримала правовий висновок Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду щодо підтвердження факту вчинення правочину та проведення господарських операцій на його виконання для виникнення в платника податку права на податковий кредит, визначивши, що податкова накладна, виписана однією стороною в договорі (підрядником) на постачання послуг на користь другої сторони (замовника), може бути доказом правочину з огляду на те, що така поведінка сторін засвідчує їхню волю до настання відповідних правових наслідків

Реквізити рішення

Постанова ВП ВС
від 29 червня 2021
року у справі
№ 916/964/19

Висновок

Велика Палата Верховного Суду відступила від власного правового висновку щодо можливості оскарження державної реєстрації об'єднання співвласників багатоквартирного будинку (ОСББ), визначивши, що позовна вимога щодо скасування державної реєстрації існуючої юридичної особи (ОСББ), яка створена у відповідному порядку та здійснює свою діяльність тривалий час, за період свого існування набувши відповідних прав і обов'язків, не призведе до поновлення прав і законних інтересів особи, яка звертається з таким позовом.

Звернення особи з позовною вимогою про скасування державної реєстрації ОСББ (реєстраційного запису) є підставою для закриття провадження у справі за такими вимогами за відсутності юридичного спору

Окремі правові позиції Великої Палати Верховного Суду

Реквізити рішення

Постанова ВП ВС
від 15 червня 2021
року у справі
№ 904/5726/19

Висновок

У разі розірвання договору фінансового лізингу з ініціативи лізингодавця, якщо це передбачено умовами договору, лізинговий платіж може вважатися платою за користування об'єктом лізингу.

Лізингові платежі не є рівнозначними платі за користування, на відміну від орендної плати, позаяк містять такий складник, як відшкодування частини вартості предмета лізингу, і з моменту розірвання договору лізингу зобов'язання лізингодавця щодо передачі об'єкта лізингу у власність лізингоодержувача є припиненим, відповідно, в лізингоодержувача припинилося зобов'язання щодо відшкодування вартості цього об'єкта

Реквізити рішення

Постанова ВП ВС від 15 червня 2021 року у справі № 916/585/18

Висновок

Якщо наслідком задоволення вимоги, заявленої у справі, стороною якої є особа, щодо якої відкрито провадження у справі про банкрутство, може бути зміна розміру або складу ліквідаційної маси боржника, таку справу треба розглядати в межах справи про банкрутство на підставі статті 7 Кодексу України з процедур банкрутства, а спір є майновим у розумінні положень цього Кодексу.

Скасування рішення про державну реєстрацію права власності на об'єкт незавершеного будівництва, розташованого на земельній ділянці, яка належить іншій особі, є неналежним способом захисту особи, яка вважає себе власником такого об'єкта. У такому разі належному способу захисту відповідає вимога повернення будівельних матеріалів або відшкодування їх вартості, якщо повернення цих матеріалів неможливе без знецінення їх вартості

Постанова ВП ВС
від 22 червня
2021 року у
справі
№ 200/606/18

Якщо право власності на об'єкт нерухомості та на земельну ділянку, на якій цей об'єкт розташований, належать одній особі, то відчуження, у тому числі в процедурі виконавчого провадження, об'єкта нерухомості окремо від земельної ділянки або земельної ділянки окремо від об'єкта нерухомості суперечить закону.

Якщо продажу підлягає об'єкт нерухомості, право власності на який відповідно до частини першої статті 377 ЦК України, частини першої статті 120 ЗК України переходить лише разом з правом власності на земельну ділянку, на якій такий об'єкт розташований, то в інформаційному повідомленні про електронні торги повинен бути зазначений кадастровий номер такої земельної ділянки.

Якщо продажу підлягає земельна ділянка одного власника, на якій розташований об'єкт нерухомості іншого власника (якщо такий продаж не суперечить закону), то в інформаційному повідомленні повинна міститись інформація про таке обмеження на використання земельної ділянки, а також про інші обмеження на використання земельної ділянки, пов'язані з наявністю прав інших осіб на земельну ділянку (емфітевзис, суперфіцій тощо).

Позовні вимоги про визнання недійсним свідоцтва про придбання земельної ділянки з прилюдних торгів та про визнання права власності на земельну ділянку не є належним способом захисту особи, яка на прилюдних торгах набула об'єкт нерухомості, розташований на земельній ділянці. Належному способу захисту права відповідає вимога про витребування земельної ділянки від особи, за якою зареєстроване право власності на неї